

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година двадесета

Број 1

Нови Сад

О Васкрсу 2024.

Бесплатан примерак

СУСРЕТ ВАСКРЕЛОГ ГОСПОДА И МИРОНОСИЦА

**Христос васкрсе!
Ваистину васкрсе!**

Са благословом Његовог Преосвештенства
Епископа новосадског и бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке

Година двадесета, број 1
Нови Сад, о Васкрсу 2024.

Уредник

Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва

Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић

Протојереј Владан Симић

Протојереј Жељко Латинковић

Протонамесник Игор Игњатов

Протонамесник Лео Малешевевић

Др Данило Михајловић

Лектор и коректор

Јелица Недић

Техничка обрада

Татјана Срдић

Штампа

Принт студио ИН, Нови Сад, 2024.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво

21000 Нови Сад

Змај-Јовина 4

vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com

www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:

Лист православне Епархије бачке

/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм

Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.

ISSN 0353-1783

COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ВАСКРШЊА ПОСЛАНИЦА	3
ОСМИ ДАН	7
Ђакон Дамјан Љујић: „Васкрсење Христово видевши, поклонимо се светоме Господу Исусу, јединоме Безгрешноме...”	7
СЛОВО АРХИЈЕРЕЈА	9
Епископ бачки др Иринеј: Васкрс – Празник над празницима	9
РАЗГОВОР	11
Проф. др Јасмина Пивнички: О значају неговања српског језика	11
ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ	16
Презвитер Лазар Ђачић: О страдању праведника	16
БИБЛИЈСКИ ПОЈМОВНИК	18
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: Благодат Божја	18
СТАРЕЧНИК	19
О ави Марку Египатском	19
О ави Макарију Грађанину	20
О ави Нилу	20
О ави Нистероју	20
ИЗ ЛЕТОПИСА	22
Презвитер Милорад Мишков: Двеста година од освећења храма Светог Саве у Мољу	22
ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ	25
Протонамесник Даниел Кобиљски: Свештеник Милош Рајић – добротвор и задужбинар (1861 – 1942)	25
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	26
Катихета Ђорђе Гојић: Ново издање књиге о светом Иринеју, епископу бачком, исповеднику вере, и светим мученицима бачким	26
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	28
Са часа веронауке: О Васкрсу	28
Наталија Ћатовић: Свети Сава	30
Атанасије Бикар: Поручује нам Свети Сава	30
АКТУЕЛНОСТИ	33
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	37
НОВА ИЗДАЊА	38
НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА	39

Васкршња посланица

Српска Православна Црква
својој духовној деци о Васкрсу 2024. године

П О Р Ф И Р И Ј Е
по милости Божјој

православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски, са свим архијерејима Српске Православне Цркве
– свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете
Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса
Христа, и Духа Светога, уз радосни васкршњи поздрав:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

*Када си сишао к смрти, Животе бесмртни,
тада си умртвио ад блистањем Божанства,
а када си умрле од праискони васкрсао,
све силе небеске Ти клицаху:
Животодавче, Христe Божe наш, слава Теби!*

Изговарајући смело и непоколебиво речи ове богонадахнуте химне, придружимо се светим праоцима, патријарсима, пророцима, апостолима, мученицима, преподобнима, праведницима, исповедницима и учитељима вере, као и свим анђелским хорovima, који данас на небесима славе свето и животодавно Васкрсење Господње! Похитајмо и ми са женама мирносицама ка празном гробу Христовом, да и ми чујемо речи анђеоске, испуњене непролазном радошћу:

„Време плачу престаде; не плачите него Васкрсење апостолима јавите!”

Ваистину, несталоше сузе са лица оних који су били под влашћу смрти, испуњена је нада свих верујућих и утешена су срца оних који су туговали. „Нека се весели небо и нека се радује земља! Христос васкрсе и живот царује!” – победоносно одзвањају небом и земљом у векове векова благовестујуће речи светог Јована Златоуста, великог проповедника Цркве Васкрслога Христа.

Драга наша децо духовна, све свештене књиге Старог и Новог Завета упућују на истину, истину о Васкрсењу. Богонадахнути псалмопојац Давид пророкује о страдању и Васкрсењу Христовом овим речима:

„Колике си ми показао невоље многе и зле
и повративши се оживео си ме
и из бездана земље опет си ме извео”
(Пс. 70, 20).

Велики старозаветни пророк Исаија, кога богоносни Оци Цркве с правом зову старозаветним јеванђелистом, унапред јасно види страдање и Васкрсење Христово и записује: „А он болести наше носи и немоћи наше узе на себе, а ми мишљасмо да је рањен, да га Бог бије и мучи. Али он би рањен за наше преступе, избијен за наша безакоња; казна беше на њему нашега мира ради и раном његовом ми се исцелисмо. [...] И би метнут међу злочинце, а сâм носи грехе многих и за злочинце се моли” (Ис. 53, 4 – 5 и 12).

Заједно са великим Исаијом, на тајанствен и задивљујући начин, и ми постајемо сведоци свега овога што се нас ради збило. И не само да смо сведоци него бивамо и учесници ове чудесне тајне славећи данас Празник над празницима. Зато се у овај велики и светли дан радујемо Истини, радујемо се јер је смрт побеђена у сусрету са Живим, Оваплоћеним Богом. Уосталом, није чудно што народ на нашем Југу Васкрс често назива Великдан, а у Грчкој Ламбри, што ће рећи Светли Дан. Све што чинимо добра ради, сваки труд, прегнуће и самопрегор, свака жртва, свака суза и сваки поднети бол добили су смисао у вечности тријумфом живота над смрћу, Васкрсењем Господњим. Ипак, и у ове сверадосне празничне дане сведоци смо да око нас одјекује

Васкршња посланица

неутешни плач мајки за пострадалом децом, деце за пострадалим родитељима, браћом и сестрама, женâ за изгинулим мужевима, и тај плач раздире груди припадника многих народа, а међу њима и нашега, српског народа. Насиље се врши и мимо ратова, јер у времену у којем живимо ни одсуство рата – а рат је, нажалост, вазда ту – није гарант истинског мира; злочини и насиље су постали део свакодневице. Жене, којима је Господ дао част да буду прве благовеснице Његовог Васкрсења, најчешће су жртве насиља. Кроз страдања женâ страдају и целе породице. Деца су, на жалост и срамоту света који се лицемерно хвали „демократијом” и „људским правима”, жртве злочина и у рату и у миру. Уза све то, ми људи смо све више безвољни и апатични, себични и равнодушни према туђој невољи, према страдању ближњих, па се с правом можемо запитати: није ли већ наступила гнусоба опустошења о којој говори свети пророк Данило? Другим речима, не живимо ли већ увелико не у такозваном постхришћанском свету већ у антихришћанском или, штавише, антихристовском свету, свету без вере, морала и начелâ?

Човек данашњице вапи: Господе, зашто си нас оставио? Али, истом човеку данашњице Бог би могао да узврати питањем: Човече, зашто си оставио другог човека? Где је твој ближњи? Самим тим, где сам за тебе Ја, Творац, Спаситељ и једини вечни и прави Пријатељ и Добротвор твој?

Син Божји Оваплоћени, Господ Исус Христос, Спаситељ и Избавитељ наш, Који је страдао за многе, за све, укључујући и оне који Га мрзе, и даље страда за нас кроз сва наша страдања. На свом крстоносном путу и ми, народ српски, носећи крст свој, носимо и Крст Христов. Понели смо га и у Првом светском рату када смо, у односу на број наших сународника, били највећи страдалници света. Наш крстоносни ход се наставио и у Другом светском рату, када су, у злогласној и занавек срамној Независној Држави Хрватској, и за нашу децу прављени логори смрти. Само су код нас, у окупираној Србији, под митраљеским мецима немачких нациста после школских часова умирале чете ђака у једном дану. Страдали

смо у сваком засеоку, селу, граду. Истинитост тога страдања нису морале да потврђују наметнуте аморалне резолуције: њих су сведочила сама та страдања, без лажних сведока у лицу непосредних потомака и посредних следбеника извршилаца стварног, а не измаштаног, геноцида на тлу Северне Америке, Европе, Африке, Азије и широм света.

Као пастири словеснога стада Христовог, са жаљењем подсећамо све на чињеницу да је свет у коме живимо, само у претходних стотинак година, погађан вишеструким геноцидима. Памтимо страшне злочине геноцида почињене у Европи, Африци и другде. И ми Срби смо доживели геноцид у двадесетом столећу, као и у вековима који су му претходили. Свако друго брдо на местима где живе Срби својеврсна је Голгота.

Теши нас и успокојава то да припадамо народу који је у годинама мира, које су долазиле после страшних времена смрти, следећи Јеванђељу Васкрслога Христа на коме је утемељен, праштао дужницима својим, а са припадницима других народа желео и настојао да изгради бољу и заједничку будућност. Тада смо и у својим срцима и на делу, у свакодневном животу, јасно повукли разлику између појединих злочинаца и целих народа. Због тога данас снажно подижемо свој глас и указујемо на апсолутну неистину и покушај небивалог историјског ревизионизма, у коме се настоји да простом инверзијом српски народ, жртва вишеструких геноцида и етничког чишћења, буде проглашен за починиоца геноцида. Стотине милиона жртава, кажу, нису геноцид, а неколико хиљада жртава у Сребреници јесу. Тиме, наравно, не умањујемо размере злочина у Сребреници, али, као православни Срби, не прећуткујемо ни злочине над српским народом у околини Сребренице. Све невине жртве су невине жртве, биле оне муслиманске или хрватске или пак српске, што „мудро” прећуткују савремени ревизионисти и непријатељи историјске истине.

У природи створеног бића је садржана његова повезаност са светом, са природом, односно са земљом на којој живи, која је његова колевка, дом и место погребâ. Косово и Метохија су и наша колевка и наш дом. На

Васкршња посланица

Његова Светост Патријарх српски господин ПОРФИРИЈЕ

Патријарх српски г. Порфирије чита Васкршњу посланицу Српске Православне Цркве

Косову и Метохији, у Старој Србији, налазе се наши живи и наши покојници. Мртвих нема. Ми смо Црква живих. Ми смо хришћански народ, народ Голготе и Васкрсења. Ми смо народ хришћанског идентитета израженог кроз задужбине, које чине најгушћи молитвени венац храмова на свету, венац који смо исплели на Косову и Метохији. И то је истина што на гори стоји! Ту се преплићу наша прошлост, садашњост и будућност. Јер, ова света и крноваскрсна земља за нас није обична територија него управо она света земља из које ће се пробудити и васкрснути наше „поље сухих костију”. Треба да се увек молимо и да будемо уз нашу страдалну браћу и сестре на Косову и Метохији, који су живи израз наде, љубави, трајања и претрајавања у Распетом и Васкрсом Христу Господу, уз њих који су мета насиља само зато што су православни хришћани, православни Срби, што су своји на своме.

Они живе у такозваном миру, у „миру” у којем нема слободе, у „миру” у којем има само страха и неправде. Опет смо, као и много пута раније, суочени са недаћама и притисцима, али су нам свагда на уму речи светога пророка Наума: „Ако и јесу у сили и много их има, опет ће се се исећи и проћи” (Наум 1, 12).

Господ наш Исус Христос, Који је принео Себе на жртву, једном за свагда, за живот света, како би понео грехе многих, наш Емануил, што значи *Са нама је Бог*, није нас никада до сада заборавио нити оставио. Њему се у ове свете дане обраћамо коленопреклоном молитвом да заштити, спасе, помилује и сачува род наш православни од свих пошаста, неправди и насиља. У том молитвеном сусрету са Њим, Живим Богом, Васкрслим, верујемо и знамо да свака трагичност постаје простор наде и смисла, док без Њега свуда царују, без обзира у какве хаљине били одевени, безнађе

Васкршња посланица

и бесмисао. Ово представља један од највећих изазова нашег времена, наспрам којег ми хришћани, као они који су сателесници Оваплоћеног Смисла и Речи, морамо стајати чврсто и непоколебиво, сведочећи да постоје прави Пут, Истина и Живот – наспрам лажних.

Стога вас позивамо, драга децо духовна, да неуморно негујемо, што значи да молитвено и трудољубиво изражавамо, легитимну и природну потребу за народним јединством. То наше народно јединство остварујемо под омофором Светог Саве, у Цркви Христа, Бога Живога, чије Распеће и Васкрсење српски православни народ проживљава и иконизује у свом ходу кроз историју. Света Црква Христова темељни је дом сваког нашег овоземаљског пребивалишта и не познаје границе. Ко може да одреди границе Васкрсења и живота на којима се темељи наша Црква? Реч је Христова: „Ја сам васкрсење и живот. Ко верује у мене, ако и умре, живеће. И свако ко живи и верује у мене, неће умрети вавек” (Јов. 11, 25 – 26). Стога, старајмо се да благодатно и бого-

службено ураћамо у Тајну Крста и Васкрсења Христовог, да љубимо једни друге као што Христос љуби нас. „А када се ово распаљиво обуче у нераспаљивост, и ово смртно обуче у бесмртност, онда ће се испунити она реч што је написана: Победа прождре смрт (I Кор. 15, 54), и утрће Господ сузе са свакога лица, и срамоту народа својега укинуће са све земље” (Ис. 25, 8).

Христос васкрсе!

Дано у Патријаршији српској у Београду,
о Васкрсу 2024. године

Ваши молитвеници
пред Васкрслим Господом:

Архиепископ пећки,
Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски ПОРФИРИЈЕ
са свим архијерејима
Српске Православне Цркве.

Ђакон Дамјан Љујић „ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО ВИДЕВШИ, ПОКЛОНИМО СЕ СВЕТОМЕ ГОСПОДУ ИСУСУ, ЈЕДИНОМЕ БЕЗГРЕШНОМЕ...”

Свети апостол Павле, говорећи о Васкрсењу Христовом, каже: „Ако Христос није устао, узалуд је вера ваша. Но заиста је Христос устао из мртвих, те постаде Првенац оних који су умрли” (I Кор. 15, 17 – 20). Богомудри апостол Павле је грчким философима и мудрацима проповедао о „непознатом Богу” (Дела ап. 17, 22 – 31), говорећи им управо о Христовом Васкрсењу из мртвих. Христова победа над смрћу јесте потврда истинитости Његовог Божанства. Због тога се свети апостоли у Јеванђељу називају сведоцима Васкрсења Христова (ср. Дела ап. 1, 22). Истином о Христу и Васкрсењу апостоли су покорили „древни горди Рим” и „галилејски, а не аристотеловски” пронели благовест о Христу Спаситељу са краја на крај васељене (Римљ. 10, 18). Двехиљадугодишња историја Цркве – рођене Духом Светим на дан Педесетнице, а утврђене помоћу проповеди апостола и Отаца – највећи је и најбољи доказ да је Васкрсли Господ са нама и да ће бити са нама „у све дане до свршетка века” (Мат. 28, 20). Дан Христовог Васкрсења је срж наше вере. То је најсвештенији дан који превазилази наше уобичајено мерење времена; то је *осми и незалазни дан*, како се назива у древним хришћанским списима. У дану Васкрсења не постоји ништа тамно, он нема сенке већ је сав изаткан и испуњен светлошћу; то је дан свеопште наде јер представља икону будућег века. Свети Василије Велики, у свом знаменитом делу *О Духу Светом*, пореди овај дан са стањем које ће уследити после садашњег времена, са бескрајним даном који не познаје ни вече ни јутро, са непролазним и незалазним веком. Васкрсење потврђује да је човек створен за вечност, за бесмртност, а не за пролазност. Свети апостоли, видевши Христов празан гроб, посведочили су својим животом оно што су чули, видели и рукама својим опипали (ср. I Јов. 1, 1), радосно и неустрашиво објављујући Христово Васкрсење људима Је-

Васкрсење Христово

русалима и Палестине (ср. Дела ап. 4, 20). И они су, са женама мирносицама, били први весници да је Спаситељ света, Својом голготском жртвом и Својим славним Васкрсењем, отворио роду људском врата Царства Божјег у којем се „милост и истина сретеше, а правда и мир целиваше” (Пс. 85, 11). Васкрсење Христово није радост дата од овога света. Извор те радости је у доброты и љубави Божјој и она носи печат вечности. Њено постојање и њено трајање не зависи од воље и власти људи већ од свемогуће воље и силе Божје. Стога је Спаситељ и рекао Својим ученицима да ту радост нико неће узети од њих (ср. Јов. 16, 22).

Смисао хришћанског живота и подвига је да своју личност учинимо органским делом Тела Васкрслог Христа, односно Цркве Његове. Најопитнији и најпотпунији начин нашег присаједињења Христу током овоземаљског

Осми дан

живота јесте учешће у светотајинском животу Цркве, чији врхунац је света Евхаристија, која пред нас износи цео Домострој нашега спасења и чини нас његовим сведоцима и учесницима. Прослављајући Празник над празницима, који је центар богослужбене године, али и остале Господње и Богородичине празнике, учествујући целосно у богослужењу и следећући тексту химнографије, ми бивамо активни учесници тајне празника. Богослужење пред нас износи свештену садашњост која је прожета и есхатолошким карактером, а управо та богослужбена актуализација тајне празника чини нас његовим активним учесницима. Примера ради, ми приликом прослављања празника Рождества Христовог не појемо: „Христос се родио“ већ, заједно са црквеним песником, из дубине свога бића кличемо: „Христос се рађа!“ Један од најлепших примера у погледу Празника над празницима – Васкрсења Христовог, јесте молитва „Васкрсење Христово видевши...“ Ова молитва није карактеристична само за годишње богослужбено празновање Пасхе него и за сваку Литургију – у оквиру које, после причешћа, њу изговара ђакон – као и за богослужење недеље као дана Васкрсења. Свети Кирило Јерусалимски поучава да је „причешће истинско исповедање да је Господ умро и да је васкрсао само нас ради“. Учествујући у светој Евхаристији, ми постајемо учесници и тајне Васкрсења Христовог, а од тренутка нашег причешћа постајемо и сведоци преображаја и духовног васкрсења читавог нашег бића, о чему сведочи и свети Симеон Нови Богослов речима: „Сам Владика Христос у нама васкрсава, блистајући и сијајући зрацима непропадљивости Божанства.“ И свети апостол Павле нас подсећа да сваки пут када се причестимо светим Телом Христовим и Његовом пречасном Крвљу, објављујемо Његову смрт и Васкрсење Његово исповедамо. Ову истину на посебан начин крунише и свети Јован Златоуст речима: „Причешћујући се, можемо непрестано да објављујемо смрт Господњу,

можемо увек и да празнујемо Васкрс.“ Из ових свеоочних сведочанстава нам је јасно због чега ђакон после причешћа верних изговара молитву „Васкрсење Христово видевши“. Ова молитва за нас јесте и катихеза, односно поука која нас увек и изнова упућује да, учествујући у светотајинском животу, тојест у Литургији, ми постајемо сведоци Христове смрти и Васкрсења. Свети апостол Павле вели: „И Пасха наша Христос жртвова се за нас“ (I Кор. 5, 7). Као крстолики и христолики припадници Цркве, који животом својим сведочимо да „Васкрсење Христово непрестано видимо и у њему стојимо и јесмо“, призвани смо да оставимо сваку животну бригу, трудећи се да Васкрсли Христос буде мера нашег живота.

У закључку промишљања о тајни Васкрсења и нашег учествовања у њему, предочавамо речи новопросијавшег светитеља, светог Мардарија Либертивилског, који је, у једној од својих архијерејских посланица, упућених повереној му пастви, рекао: „Данас је, вољена браћо и сестре, свети Васкрс, дан велике духовне радости и свете љубави. Све оно што је нечисто и зло скрнави овај празник. Да ли је, после великих догађаја, после крсних страдања нашег Господа, после Његовог Крста, смрти и Васкрсења, време да размишљамо о земаљском, о разним увредама и љутњи? Да ли је данас умесно да после суза покрај плаштанице и после радосног позива: „Христос васкрсе!“ – кријемо у души било какву увреду и злобу? Данас је велики дан свепраштања и љубави, данас смо сви у Христу, данас је велика радост заблистала свету и вечно спасење људи се већ догодило. Данас се небо и земља сједињују и са великом радошћу прослављају Васкрслог Христа. Читав збор светих анђела и светих угодника Божјих данас светкује заједно са нама. Данас се све опрашта и све се заборавља. Да бисмо достојно дочекали овај велики празник заборавимо и одбацимо све нечисто, прљаво и грешно, све што вређа величину овог великог дана.“

Епископ бачки др Иринеј ВАСКРС – ПРАЗНИК НАД ПРАЗНИЦИМА*

Сви црквени празници нису само историјска сећања на прошле догађаје него имају и есхатолошки карактер; они су предукус или унапред дато искуство у виду залога оне вечне реалности и радости када Црква, – а, кроз њу, и читава Божја творевина, преображена и спасена, – вечно узноси славопој Творцу и Спаситељу света и вечно празнује све празнике, а посебно Пасху. За нас хришћане вечни живот је уствари вечни празник Васкрсења, *вечна Пасха, Пасха нова и вечна*. Тако се и назива у црквеним песмама данашњег празника.

Христос није мит, није легенда, није прича, басна, него историјска Личност и сви догађаји које прослављамо из Његовог овоземаљског живота, посебно празник Васкрсења, јесу историјски догађаји. Али, они нису само то; они су, у исто време, присуство вечнога Царства Божјега овде и сада, у историји. Те две димензије су нам неопходне да бисмо доживели било који празник. Са једне стране, Литургија Цркве, њено богослужење, сâм празник, враћају нас у време када су се догађаји у историјском смислу дешавали. Али, у исто време, што је можда још важније, уводе нас у вечну реалност која је започета тим историјским догађајима спасења.

Васкрсење Христово није само догађај којим је обележено нешто најзначајније у животу Богочовека Христа овде на земљи. Сваки догађај из живота Личности Господа Христа, а посебно овај, тиче се свих нас, свега човечанства, али и сваког човека појединачно. Јер, шта значи Васкрсење Христово? Шта значи то да је Он, после три дана боравка у гробу, окусивши реално смрт, васкрсао, победио смрт? То значи да ми увиђамо да је Он Богочовек. Јер, сигурно да, као вечни Бог, није доступан смрти, нити је умро, јер је Бог, по дефиницији, бесмртан и вечан. Једино је Он, уствари, бесмртан, вечан, а створена бића су

Силазак Господа у ад

– по Његовом дару, по Његовој љубави, кроз учешће у Његовој благодати – такође учесници бесмртног живота, уколико то не одбијају. Дакле, Христос је, по Својој човечанској природи, стварно окусио смрт и сишао у дубину ада да спасе све људе, и живе и покојне, од Адама до последњег човека на земљи. Али, Његова људска природа се не може никад одвојити у Његовој јединственој Личности од Његовог Божанства. Он никада није само Човек и никада није само Бог, као што ни Црква Његова, као Његово богочовечанско Тело, никада није само људска организација и заједница него је увек и божанска установа и Дом Бога Оца, Храм Духа Светога, Тело Христово. Дакле, у том смислу, Васкрсење Христово – тај

* Текст је део васкршњег интервјуа Епископа бачког др Иринеја Телевизијској продукцији Епархије бачке, снимљеног пред Васкрс 2016. године.

Слово архијереја

јединствени Догађај над догађајима у укупној историји човечанства, света, творевине Божје – за нас је важно зато што је то победа над смрћу или васкрсење наше људске природе у Личности Господа Христа. Могло би се рећи да, начелно или суштински, сви ми смо већ окусили догађај Васкрсења кроз Христово Васкрсење, још увек не у пуноћи, не као конкретне, појединачне личности – то тек предстоји о Другом доласку Христовом. Али, у Његовој Личности, у Њему као Богочовеку, у Његовој људској природи несливеној са Бо-

Када би смрт или претходни празник Великога петка био крај, као што неки мисле, онда за нас људе нема наде, онда, како апостол Павле каже, „узалудна је вера ваша и проповед наша“, јер остаје смрт да царује, остаје ад. Али, супротно томе, данас Црква, речима истог апостола Павла, пита, кроз своје богослужење: „Смрти, где ти је жалац? Аде, где ти је победа?“ и кличе речима светог Јована Златоуста: „Нема никога више у гробовима“, зато што је Христос васкрсао, а то је тај крајњи смисао и зато је то најрадоснији празник.

Епископ бачки др Иринеј беседи пред верним народом у Саборном храму

жанством, али и неодвојивој од Његовог Божанства, ми смо такође учесници или заједничари Васкрсења. Васкрсење Христово – то видимо јасно из читавог богослужења ових светих и светлих дана – значи васкрсење људске природе, а увек морамо додати и ову космолошку димензију: ради се о обновљењу, о оживотворењу, о избављењу од ропства, греха и смрти читаве Божје творевине. У неком ширем смислу, можемо говорити о дару и залогу свеопштег васкрсења у Васкрсењу Христовом. Дакле, то није нешто ван нас, то је нешто што не само да се нас тиче него нешто без чега наш живот нема никаквог смисла.

Наравно, сви празници су радосни и велики, али постоји један редослед у којем један догађај извире из другог, а сви заједно јесу јединствена Икономија или Домострој спасења, подвиг спасења света и, наравно, један crescendo откривања те Тајне, која је Господу Свемудром и Свезнајућем већ и пре стварања света била унапред позната и која се остварује Његовом љубављу, Његовим снисхођењем, Његовим Очовечењем, Његовим присуством и дејством у нашој људској историји, док ће нам коначни смисао света и историје бити откривени о Другом доласку Његовом у слави.

Проф. др Јасмина Пивнички О ЗНАЧАЈУ НЕГОВАЊА СРПСКОГ ЈЕЗИКА

У овом броју нашег листа објављујемо разговор са др Јасмином Пивнички, професорком српскога језика и књижевности у Гимназији „Јован Јовановић Змај” у Новом Саду.

не „југоносталгичне” заслепљености двоазбучјем; суоченост са, како је неки називају, читалачком кризом и покушајем примене Закона о родној равноправности у образо-

Са изложбе „Торбе: калиграфија на рамену – ћирилица у покрету”

Поштована професорко Пивнички, дозволите ми да Вам на самом почетку заблагодарим што сте се одазвали нашем позиву за разговор. Можете ли нам рећи нешто више о значају неговања српског језика у контексту савремених изазова који се намећу и који прете да угрозе његову природу, а притом су усмерени и против самих људи који тај језик употребљавају?

Захваљујем Његовом Преосвештенству Епископу бачком др Иринеју на благослову да овај разговор буде објављен у листу Епархије бачке *Виноград Господњи*. Радујем се на указаној прилици да Вашим читаоцима у овом празничном броју представим значај и важност опстанка нашег српског језика, који је, попут других националних језика, на удару глотофагије. Ако томе придодемо: неопходност борбе за очување ћириличног писма, чија је употреба у јавним натписима сведена на два процента због сентиментал-

вању и медијима од ове, 2024. године, схватамо колика је одговорност на плећима нас, професорâ српског језика и књижевности, да, у оквиру недељног фонда од три до четири часа у средњој и четири до пет у основној школи, укажемо, покажемо и докажемо животност стихова Лукијана Мушицког:

„... Један су сојуз роду: вера, језик.

Они су појас нама свим:

Они су нама разсејаним свуд

Спасенија шлем и штит...”

Неопходно је истаћи да је језичка култура сваког појединца огледало његове опште културе. Зато би сви који се језиком служе требало стално да га уче и усавршавају, да добро знају његова правила, норме, да их се у језичкој пракси придржавају и тако језик негују и чувају. Језик је друштвена појава и његов постанак је везан за постанак и развој људског друштва. Као најсавршеније средство споразумевања, он је везан за мисао, па

Разговор

су мишљење, свест и језик у сталном јединству. Са усавршавањем мисли, усавршава се и језик и, природно, са усавршавањем језика развија се и мишљење.

Сведоци смо да се крајем 20. века јавила и нека хибридна, лингвистички непотврђена, али у разговорном стилу присутна, језичка сложеница настала спајањем лексике и правилâ српског и енглеског језика, коју неки називају англосрпски. Она се развија међу млађим нараштајима и карактерише је правило: „Пиши како хоћеш.” Усваја се ван образовног система, путем телевизије, рачунара, филмова, музике и окончава се заменом домаћег лексичког фонда, који младима постаје стран и неразумљив.

Са друге стране, као да смо заборавили речи нашег светог Николаја Српског: „Ништа није скупље од памети и јефтиније од тумача.” Сва деца су оптерећена учењем страних језика како у школском тако и у ваншколском животу.

Образовање би требало да има и следеће циљеве: неговање творбености српског језика, потрагу за загубљеним речима и развијање свести о неопходности поштовања језичке норме.

Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије је прошле године на Сабору у Тршићу поручио да „промена језика има за циљ промену човека који га говори, који на њему мисли и пише, пева и плаче, који је тим истим језиком формиран и којим он формира друге”, као и да је „насиље над језиком које гледамо и коме се супротстављамо увод у насиље над човеком”. Како Ви, као професор српског језика и књижевности у једној од најугледнијих образовних установа у Србији, видите решење за очување српског језика, поред свих видова отвореног насиља над њим, а тиме и над нама који говоримо српски језик?

Слово Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија на 90. по реду Вуковом сабору у Тршићу управо истиче да ова „филолошка промена представља антрополошки феномен”. Језичким револуционарима

отпор пружају Одбор за стандардизацију српског језика Српске академије наука и уметности, Матица српска, Национални просветни савет и свих шест србистичких катедри универзитета у Србији. Сви једногласно истичу да Закон о родној равноправности није у складу са постојећом нормом српског језика.

За „откључавање” ове неусаглашене језичко-законске браве, донесене у мају 2021. године, професорима, ученицима и медијима биће, изгледа, потребна и биљка расковник (чију моћ описује и Вуков *Рјечник*), а не лингвистичко знање, да бисмо од Орфелиновог *Плача* доспели до Доситејевог просветитељског поклича: „Востани Србије!”

Познато је да се Ваши ученици веома успешно баве писањем поезије и прозе. Многи есеји и песме Ваших ученика су награђивани и на конкурсима „Светосавље и наше доба”. Како посматрате неговање Светосавског Завета из угла рада са ученицима и да ли и ученици, кроз писање поезије и прозе на тему Светосавља, дубље разумевају значај Светосавског Завета?

Црква и школа су главни чиниоци духовне културе. Сам црквенословенски језик упућује на литургијску праксу и богослужбене књиге и представља снажну спону словенских култура, а због своје старине омогућује очување најбољих културних тековина и неговања културног, верског и националног идентитета.

Руковођење наставним процесом је веома захтевно, јер, како каже Иво Андрић, „онај ко влада над људским вредностима, морао би да зна и разуме, а још више да осети које су границе људског духа и шта све жив човек може да помисли, каже и учини под притиском многобројних нагона који се у њему непрестано смењују”.

Светосавски Завет је српски духовни код. Управо је Свети Сава, који је био први српски просветитељ и учитељ, уткао тај духовни код у биће српскога народа и све нас усмерио да ходимо тим светосавским путем који води у живот вечни. Захваљујући конкурсима, културним јубилејима и манифестацијама, могуће је младог човека уверити у непролаз-

Разговор

не вредности Светосавског Завета, а уједно и подсетити га да језик и књижевност живе. Кроз разне изборне активности у области језика и књижевности ученици истраживањем језичких процеса и додатне литературе за писање есеја проширују своја знања стечена на редовној настави и отелотворују машту и дароване таленте.

Лепота је спасоносна за све нас, а на то да је она способна да спасе свет учи нас и горостас руске књижевности Фјодор Михаилович Достојевски. Лепота речи, било да она потиче из народних умотворина или из ауторске књижевности, супротставља се свим рушилачким поривима, као и егоистичким, нарцисоидним и материјалистичким навикама наметнутим младом човеку. Лепота саосећања са књижевним ликом, који страда пред налетом стихије и истрајава, наставља да живи у срцима читалаца и рађа нова искуства која представљају допуну сопственог живота и путоказ ка будућим знањима, осећањима, врлинама и стваралаштву. Ручно исписана ћирилична слова носе у себи матерњу мелодију, диктирају ритам дисања кроз склад мисли и доводе до лепоте визуелног стваралаштва.

Дивна лепеза активности у настави српског језика и књижевности омогућава сваком да искаже своје таленте и чини актуелним Светосавски Завет сваком ученику и професору у српској школи.

Да је Светосавље темељ нашег културно-просветнограда потврђује и постојаност Конкурса „Светосавље и наше доба”, који је прошле године по 34. пут био организован кроз литерарни и ликовни, а по 15. пут кроз калиграфски конкурс. О његовој популарности сведочи многобројност и квалитет приспелих радова.

Можете ли нам представити рад секција и радионица којима руководите и како се учешће у овим активностима одражава на ученике?

Са поносом могу да истакнем да Калиграфска секција у Гимназији „Јован Јовановић Змај” постоји већ двадесет година и да су многобројни млади људи имали прилике да се упознају са уметношћу исписа лепих слова

и да искажу свој таленат и креативност.

Програмске активности ове секције представљају спој традиције и савременог – примењене уметности у виду подсећања на Захарију Орфелина, једног од задужбинара новосадске и српске културне сцене. Израда исписа заснива се на његовим методичким упутствима, изнесеним у уџбенику *Калиграфија* из 1777. године, али и његовој уметничкој ћирилици.

Лепо писање, средњовековни „мушки ручни рад” по манастирима и некадашњи школски предмет у грађанским школама, промовише ћирилицу и тако представља заштитни знак српског језика. Спој књижевне и ликовне уметности преточен је у примењену уметност кроз исписивање на различитим подлогама типизираних ћириличких слова. Рад се заснива на тематски усмереним радионицама које се, у циљу продубљивања естетског доживљаја, заснивају на терапеутској повезаности ритма писања са ритмом дисања. Овај рад код ученика развија запажање и концентрацију, графомоторичку спретност, сензибилност, креативне и естетске потенцијале. Употреба естетског начела у правилном и лепом обликовању слова и исписивању текстова доприноси покретању јачих емоција у циљу културног задовољства, сталожености и духовног мира. Радионице су практичне и подразумевају израду предмета, стихованих радова, плаката, свилених ешарпи, а онедавно и израду торби које представљају „калиграфију у покрету” и „ћирилицу на рамену”. Овакав приказ словне уметности представља својеврсну културну индустрију.

Лепо писање је као посебан предмет уведено у гимназије 1844, а у основне школе 1882. године, као и у више школе, па чак и у Војну академију. Циљ је био да ученици науче не само да пишу већ и да лепо пишу и да се код њих развију пожељна морална својства и естетске особине. Лепо писање је развијало стечену основну вештину писања, смисао и осећање за правилност, тачност, уредност и лепоту. Значајна васпитна улога школе била је развијање осећања за лепо, јер у настави лепог писања ученици посматрају лепо и стварају лепо.

Разговор

Орфелин

Сонет

Песн за градешпонку новосатку господичну Ф

Мелодија к пролећу

Песн историческаја

Сетованије

Свилене ешарпе са насловима Орфелинових песама

Нажалост, из наставних планова је лепо писање изостављено 1959. године, када су и уведене новине које се односе на упрошћавање и поједностављење облика словâ. Ове новине су правдане наводима да су претходни прописи деци заморни, тешки и досадни. Последица таквог мишљења је довела до стања да су код нас веома ретки они који умеју лепо да пишу. Лепо писање је као изборни предмет у нижим разредима основне школе поново уведено 2004. године, а у средњим представља ваннаставну активност.

Можемо рећи да је данас више него икад актуелна тема правилног васпитавања деце. Да ли и на који начин и наш српски језик може допринети квалитетнијем васпитању деце и каква су Ваша искуства у том погледу?

Моћ језика човека издваја од других бића, а књижевна реч је најпотпуније испоља-

вање језика. Једино наставом српског језика и књижевности ученици систематски и континуирано развијају говорне способности, обогаћују речник и омогућава се њихов напредак у овладавању правилима језичке културе као предуслов за успешно савладавање садржаја и других наставних предмета, али и успешна вршњачка комуникација, па чак и навика да се и после школовања, током живота, читају књиге и стручна литература.

Српски језик и књижевност су наша културна и духовна вертикала. Кроз развојни пут српског језика и књижевности се може пратити развој српског народа од Светог Саве до данас. Матерњи језик није само средство комуникације већ је и носилац колективног и индивидуалног памћења.

Делујући на човекове емоције, чула и интелект и ослањајући се на културно памћење, књижевност повезује све епохе развоја, како националне тако и светске књи-

Разговор

жевности, и успоставља њихов међуоднос. Изучавање дела класичне литературе, која су усредсређена на друштвене појаве, проширује искуства и доживљаје о свету и људима. Док средства масовне комуникације нуде одабране информације и доприносе интелектуалној лењости, књижевно-уметничка дела омогућавају приступ животу, свету и људима који није хедонистички оријентисан проблематичним претпоставкама из блиског окружења, а то значајно доприноси развоју етичких вредности.

Шта бисте нашим читаоцима упутили као поруку?

Није лако кренути у готово сизифовски посао обнављања језика рода свога под настртајима страних речи. Иако не постоје међународне мере које би неки језик прогласиле угроженим, институционализована брига о језику започела је 1992. године. УНЕСКО је први дао подршку и прилагодио своје акте неговању и очувању језика. Проглашени су међународни празници посвећени језику: Међународни дан матерњег језика (21. фебруар) и Европски дан језика (26. септембар). Ово су важни дани не само за језик већ и за целокупни образовни систем, који се углавном и одржава на српском језику.

Неопходно је посебно истаћи 24. мај, Дан словенске писмености, када наша Црква празнује свете Ћирила и Методија. Дело солунске браће је бесмртно у животима Словенâ јер је изнедрило словенско писмо, богослужбене књиге на словенском језику, али и потоњу словенску књижевност. Захваљујући њиховом раду, омогућена је међусобна повезаност Словенâ, њихова повезаност са другим народима, као и њихово место међу другим културним народима Европе. Свети Ћирило и Методије су 1980. проглашени заштитницима Европе, а 2013. годину, када је обележавана 1150-годишњица Моравске мисије, УНЕСКО је прогласио годином светих Ћирила и Методија. Данас је то, поред верског, и државни празник који би требало да посебно празнују све школе.

Мирослављево јеванђеље је 2007. уврштено у Културну баштину света, а, за-

хваљујући Захарији Орфелину, српска уметничка калиграфија је уврштена у свет европске калиграфије.

Морамо бити свесни да свака српска реч памти и преноси некадашња значења; она је звук матерње мелодије, као што истиче Момчило Настасијевић, и свака је „животодавна азбука која именује судње плодове“, према речима Васка Попе.

Морамо бити одговорни пред нараштајима који седе испред нас. Ученике морамо упознати са најбољим узорима националне књижевности због обликовања идентитета. Свет не тражи да се било који народ одрекне свог идентитета него жели очување културâ свих народа. Потребно је збацити са српског језика печат старомодности, застарелости и примитивизма и одупрети се глотофагији. Свуда у свету се штите називи разних важних и неважних предмета, попут патикâ, сирева, винâ и мајицâ.

Заштитни знак српског језика може бити лепо писање, јер у српским школама постоји вековна традиција лепог писања.

Матија Бећковић, на себи својствен начин, каже: „Језик је наша невидљива црква. Реч је отпечатила запечаћену историјску судбину, открила пут из беспућа, узела управу и дала главу обезглављеном народу“, а Милета Медић нас, у духу Стефана Немање (преподобног Симеона Мироточивог), заветује: „...Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу. Реч се може изгубити као град, као земља, као душа. А шта је народ изгуби ли језик, земљу, душу?“

Национални образовни систем се не може замислити без доминантног места националног језика, националне историје и националне културе у целини. Зато – негујмо српски језик!

Уважена професорко Пивнички, у име читалаца и уредништва нашег листа, Вама и Вашим ученицима желим, пре свега, свако добро од Господа, али и много успеха у даљем раду!

Хвала и Вама на позиву за разговор!

Разговарао презвитер др Милан Бандобрански

Оче, да те питам

Презвитер Лазар Ђачић О СТРАДАЊУ ПРАВЕДНИКА

Често постављано питање страдања праведника није израз наше забринутости за праведне који страдају, иако то тако изгледа. Пре ће бити да је то брига за нас саме, будући да свако себе, маколико био лош и неправедан, увек доживљава као праведника, а нарочито они који су најнеправеднији. И, чини се, што је човек неправеднији, осећај сопствене праведности је већи. То је самообмана коју човек радо прихвата само да се не би сусрео са собом. И онда је потпуно природно да не жели да страда, јер се „обезбедио“ праведношћу и то са чврстим уверењем да праведник не страда или барем не би требало да страда, јер је Бог правде на његовој страни. А ако ипак и страда, онда ће тај „праведник“ огорчено да пита: „Зашто праведник страда? Где је Бог?“ Потом следи очекивани закључак да „нема ни Бога ни правде“. То је логика овог света, односно, логика самог антихриста, тојест лажног месије коме су крст и страдање као такви потпуно страни. А Господ вели: „Који не узме крст свој и не пође за Мном, није Мене достојан“ (Мат. 10, 38). Дакле, питање није: „Има ли правде?“ него: „Да ли ја крст свој носим идући за Господом?“

А шта је то мој крст? Мој крст су сви моји проблеми, сви стресови, муке и тешкоће

кроз које пролазимо, па чак и тај осећај да страдамо на правди Бога. Све је то мој крст и треба да га носим гледајући у Христа за Којим ходимо, гледајући у све свете Његове који вековима за Њиме ходи, гледајући у праведног Јова, који је праведан једино због тога што се у страдањима својим са поверењем и љубављу смирио пред Господом, говорећи: „Господ даде, Господ узме, да је благословено име Господње“ (Јов 1, 21). Та јововска молитва треба да постане и наша молитва. Иначе, ако се затворимо у све то што нас мучи, сломљени под тежином свог крста, нећемо ништа видети, па ни Самог Господа. Следствено, нећемо ни ходити за Њиме. На крају крајева, нећемо Га бити достојни. Јер, гле, то хоћење за Њим чини нас достојним Њега! И, гле, Јов који је изгубио све што се изгубити може – децу, здравље, иметак... – и даље је видео Господа пред собом!

Да, али човек не жели да страда и зато поставља питање: „Зашто праведник страда?“, тојест: „Зашто ја да страдам? Зашто баш мени?“ Међутим, никако да се запита: „А зашто да не страдам? Зашто да имам грејање, струју, храну? Зашто бих и данас био здрав? Зашто не бих ишао на хемиотерапију, зашто не би требало да се лечим, зашто ме не боли? Зашто ме ова недеља не би затекла на одељењу неке бол-

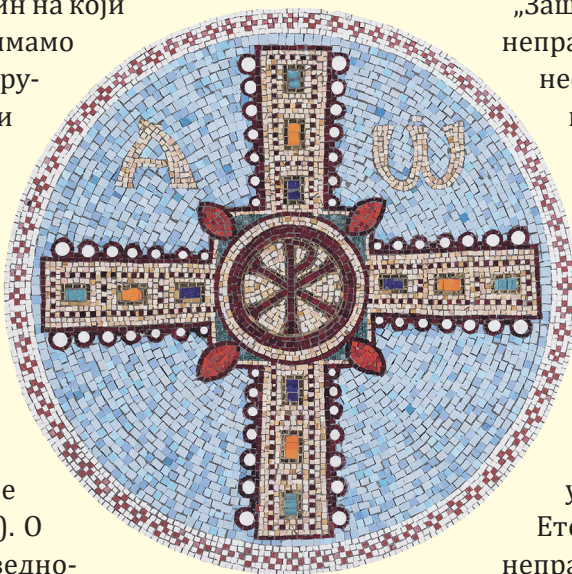

Оче, да те питам

нице или у чекаоници? Зашто, кад бол куца на суседна врата? Зашто, док мајке сахрањују своју децу? Зашто не мени, човече? И зашто не теби? Јесмо ли ми то бољи? Можда достојнији? Можда праведнији?" (Елевтериос Г. Елевтериадис, *Пре сумрака*, стр. 36 – 37). То су права питања, питања која нас извлаче из наше самозатворености и нашег самољубља. Човек дрхти и стрепи да их постави себи мислећи једино на себе, заборављајући при том да смо дужни – на начин на који можемо и са свиме што имамо – да пружамо олакшање другима, уместо једино себи самима. То је правда Христова. То је Он чинио. И у последњем тренутку, са дрвета крста, Он пружа олакшање овоме свету, говорећи: „Оче, опрости им, јер не знају шта чине!" (Лук. 23, 34).

„Гле, у безакоњи-ма се зачех и у гресима ме роди мати моја" (Пс. 50, 5). О каквој, дакле, мојој праведности може надаље бити речи, када су безакоње и грех мој почетак? И који је то човек праведан осим Богочовека? Али, гле, и Он неправедно страда! Зато, „нека умукне свако тело човечје, и нека у себи стоји са страхом и трепетом, и ништа земаљско нека не помишља; јер Цар царева и Господар господара долази да буде заклан и да даде Себе за Храну вернима!" Ко, дакле, слушајући ове надумне речи великосуботње химне, може и даље говорити о правди када она виси на крсту рас-

пета? Али, шта ће Бог на крсту? Шта ће Богу неправда и бол? Баш зато што је праведан и што воли. А плата за праведност и љубав у овоме свету јесте крст, а Он га је понео. Управо тај Крст Господњи јесте мерило правде до дана данашњега. Питање је само да ли ћемо ми у својим страдањима *тежином хуљења* бити сведени у ад или ћемо пак из бездана страдања завапити Распетоме: „Сети ме се!" (Лук. 23, 42).

„Зашто радије не претрпите неправду? Зашто радије не поднесете штету? Него ви чините неправду и наносите штету, и то браћи! Или не знате да неправедници неће наследити Царства Божјега?" (I Кор. 6, 7 – 9). Међутим, човек ће рећи: „Али ја никоме нисам учинио неправду!" Да, али неправедан сам јер сам осуђивао друге, уместо да се молим за њих.

Ето, то је почетак сваке моје неправде. И ту неправду може исправити једино Сунце правде Које је Рођењем Христовим засијало овоме свету, да би понело сву неправду овога света. Ко није у стању да види то Сунце, залуд тапка и посрће у мраку трагајући за одговором на питање: „Зашто праведник страда?" Јер, питање није: „Зашто?" већ: „Због кога?" Због кога, дакле, Праведник страда? Страда због мене. Да, то Господ због мене подноси неправду, страдање и муку. Могу ли и ја због Њега да поднесем макар мало неправде и бола?

Библијски појмовник

Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић БЛАГОДАТ БОЖЈА

„Благодат Господа нашег Исуса Христа,
и љубав Бога и Оца, и заједница
Светога Духа да буде са свима вама.”
(Литургија светог Јована Златоуста)

У библијским, богослужбеним и светоотачким текстовима често сусрећемо израз *благодат* (*χάρις*). У својим Посланицама свети апостол Павле адресатима упућује благослов или молитвену жељу: „Благодат Господа нашега Исуса Христа са свима вама” (Римљ. 16, 24); „Благодат вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа... Јер Јеванђеље наше није проповедано вама само речју него и у сили и у Духу Светоме” (I Сол. 1 – 5), а хришћанима у Ефесу поручује: „Благодаћу сте спасени кроз веру, и то није од вас, дар је Божји” (Еф. 3, 8). Свети апостол Петар хришћане који су у Понту, Галатији, Кападокији, Азији и Витинији теши и храбри вером у Једнога Бога у Тројици: „По предзнању Бога Оца, освећењем Духа за послушање и кропљењем крвљу Исуса Христа: благодат и мир да вам се умножи” (I Петр. 1 – 2).

Преподобни Јустин Ћелијски каже да благодат означава сва божанска савршенства и све божанске силе које Бог Логос доноси у наш земаљски свет оваплотивши се, поставши Човек. Оно што су старозаветни пророци наговештавали у свештеним списима Старога Завета, Оваплоћени Јединородни Син Божји је показао у стварности и истини. „Јер се Закон даде преко Мојсеја, а благодат и истина постаде кроз Исуса Христа. Бога нико није видео никад: Јединородни Син Који је у наручју Оца, Он Га објави” (Јов. 1, 17 – 18).

Благодат Божја се даје људима у светој Цркви кроз све свете Тајне, али и кроз света богослужења и молитве. То је огромни дар љубави Божје. Неки од старозаветних пророка и праведника су били удостојени да виде славу Божју, односно да осете присуство Божје. Свети пророк Илија је на гори Хориву осетио

присуство Божје у тихом поветарцу: „И гле, Господ пролажаше, а пред Господом велик и јак ветар, који брда разваљиваше и стене разламаше; али Господ не беше у ветру, а иза ветра дође трус; али Господ не беше у трусу, а иза труса дође огањ; али Господ не беше у огњу. А иза огања дође глас тих и танак” (Ицар. 19, 11 – 12). Свети апостоли Петар, Јаков и Јован, као и старозаветни пророци Мојсије и

Илија, доживели су ту благодатну стварност на Гори Преображења. Свети апостол Петар, као сведок Христовог Преображења, каже: „Госпде, добро нам је овде бити!” (Мат. 17, 4). Благодатно искуство присуства Божјег свети апостол Павле описује следећим речима: „Знам човека у Христу који пре четрнаест година – да ли у телу, не знам, да ли изван тела, не знам, Бог зна – би однесен до трећег неба. И знам да тај човек – да ли у телу, да ли изван тела, не знам, Бог зна – би однесен у рај и чу неисказане речи које човеку није допуштено говорити” (II Кор. 12, 2 – 4).

Свети апостол Павле на веома упечатљив начин сведочи о дару доживљаја благодати и љубави Божје следећим речима: „Што око не виде, и ухо не чу, и у срце човеку не дође, оно припреми Бог онима који Га љубе” (I Кор. 2, 9).

О АВИ МАРКУ ЕГИПАТСКОМ

1. Причали су за аву Марка Египатског да је провео тридесет година не излазећи из своје келије. И обично је свештеник долазио к њему да заједно принесу свете Дарове. А ђаво, видевши врлинско стрпљење овог човека, домисли се да науди његовој трезвености и нагна неког ђавоиманог да дође старцу тобож због молитве. А овај опседнути, пре него ће рећи ишта друго, рече старцу:

– Твој свештеник заудару на грех, немој га више пуштати да улази к теби.

Богонадахнути човек му рече:

– Чедо моје, сви бацају нечистоћу напоље, а ти си је унео к мени. Али писано је: „Не судите, да вам се не суди.“ Међутим, и да је грешан, Господ ће га спасти, јер писано је: „Молите се Богу једни за друге, да оздравите.“

И после тих речи, помоливши се Богу, он изагна демона из човека и отпусти га

здравог. А када дође свештеник, како је већ био обичај, он га дочека с радошћу. А добри Бог, видећи старчеву незлобивост, показа му знак. „Наиме“, причао је старац, „када је свештеник требало да стане пред свету Трпезу, угледах анђела Господњег како сиђе са неба и положи руку на свештеникову главу и овај постаде као стуб огњени. А ја, задивљен таквим виђењем, зачух глас који ми говори:

– Човече, зашто се дивиш због овога?

Јер, ако један земаљски цар неће допустити својим великашима да стану пред њега прљави него у пуном сјају, како ли тек божанска сила неће очистити служитеље светих Тајни који стоје пред небеском славом?

А одважни подвижник Христов, Марко Египатски, који постаде велики, удостоји се тога дара јер не беше осудио свештеника.

Манастир Светог Саве Освећеног у Јудејској пустињи

Старечник

О АВИ МАКАРИЈУ ГРАЂАНИНУ

1. Пође једном ава Макарије Грађанин да насече палмовога лишћа, а са њим беху и неки од браће. И рекоше му првога дана:

– Хајде, оче, једи са нама!

И он дође и једе. Другога дана му опет рекоше да једе. Али он не хтеде већ им рече:

– Ви имате потребу да једете, децо моја, јер сте још увек тела, а ја сада не желим да једем.

2. Посети ава Макарије аву Пахомија Та-венисиотског. А Пахомије га упита:

– Када има разуздане браће, је ли добро да их кажњавамо?

Рече му ава Макарије:

– Кажњавај и суди онима који су под тобом, али не суди никоме ко је изван, јер писано је: „Зар не судите ви онима који су унутра? А онима који су напољу судиће Бог.”

3. Једном је ава Макарије четири месеца свакодневно посећивао неког монаха; и не нађе га ниједампут да не беше заузет молитвом, па задивљено рече:

– Гле, земаљски анђео!

О АВИ НИЛУ

1. Рекао је ава Нил:

– Све што чиниш против онога који ти је нанео неправду, наћи ће ти се у срцу у време молитве.

2. Још је рекао:

– Молитва је изданак кротости и благодати.

3. Још је рекао:

– Молитва је лек за тугу и зловољу.

4. Још је рекао:

– Пођи, продај све што имаш и раздај сиромасима, па, узевши крст, одреци се себе, да би могао сабрано да се молиш.

5. Још је рекао:

– Оно о чему стрпљиво мудрујеш, тога ћеш плод наћи у време молитве.

6. Још је рекао:

– Ако пожелиш да се помолиш како треба, немој жалити душу; иначе се узалуд трудиш.

7. Још је рекао:

– Немој желети да ти се збива оно што се теби чини да је добро већ што је Богу угодно и бићеш миран и задовољан у својој молитви.

8. Још је рекао:

– Блажен је онај монах који себе сматра сметлиштем свих.

9. Још је рекао:

– Неповређен од стреле ненависника бива монах који љуби тиховање, а онај који се меша са мноштвом људи стално бива рањаван.

10. Још је рекао:

– Слуга који не мари за дела свога господара нека се припреми за шибање.

О АВИ НИСТЕРОЈУ

1. Ишао је пустињом велики ава Нистерој заједно са једним братом. Па, угледавши аждају, обојица побегну. А брат му рече:

– Зар се и ти плашиш, оче?

А старац му вели:

– Не плашим се, чедо моје. Али ми је од користи што утекох јер иначе не бих могао утећи духу таштине.

2. Упита монах старца:

Старечник

– Шта је то што је добро, па да то чиним и живим у њему?

А старац рече:

– Бог зна шта је добро. Али сам чуо да је неко од отаца упитао великог аву Нистероја, пријатеља аве Антонија: „Које дело је добро, да га извршавам?”

А он рече:

– Зар нису сва дела иста? Писмо каже да је Аврам био гостољубив и Бог је био са њим, Илија је волео тиховање и Бог је био са њим, а Давид је био смирен и Бог је био са њим. Дакле, оно што видиш да твоја душа жели по Богу, то чини и чувај своје срце.

3. Упита ава Јосиф аву Нистероја:

– Шта да радим са својим језиком, јер не могу да га обуздам?

А старац му вели:

– Значи када говориш осећаш олакшање?

Он ће на то:

– Не.

А старац рече:

– Ако не осећаш олакшање, зашто говориш? Боље ћути, па ако дође до разговора, више слушај него што говориш.

4. Угледа један монах аву Нистероја како носи два огртача и упита га:

– Ако дође сиромах и затражи ти огртач, који ћеш му дати?

Он одговори:

– Онај бољи.

А монах рече:

– А ако ти опет неко други затражи, шта ћеш му понудити?

Старац вели:

– Половину другог огртача.

А монах опет упита:

Детаљ са Свете Горе

– А ако ти опет неко затражи, шта ћеш му дати? Он рече:

– Пресећи ћу оно што је преостало, па ћу му половину дати, а оним што је претекло опасаћу се.

Монах ће опет:

– А ако неко и то затражи од тебе, шта ћеш учинити?

Старац рече:

– Понудићу му оно што је преостало, па ћу отићи и сести на једно место, све док ми Бог нешто не пошаље и не покрије ме, јер нећу тражити ни од кога другог.

5. Рекао је ава Нистерој:

– Монах је дужан да свако вече и јутро своди рачуне. „Шта смо учинили од онога што Бог жели, а шта нисмо учинили од онога што не жели?” И тако да испитујемо цео свој живот. Јер, тако је живео ава Арсеније. Трудио се да се свакога дана појави пред Богом без греха. Тако се моли Богу, као Ономе Који је присутан; јер заиста се налази у нашој близини. Немој сâм себи постављати правила нити икоме судити. Монаху је страно да се заклиње, да се криво куне, да лаже, да проклиње, да грди, да се смеје. А онај који је поштован више но што заслужује или се узноси изнад својих вредности, тај има велику духовну штету.

Старечник, Беседа, Нови Сад 2020, стр. 265 – 271.

Из летописа

Презвитер Милорад Мишков ДВЕСТА ГОДИНА ОД ОСВЕЋЕЊА ХРАМА СВЕТОГ САВЕ У МОЛУ

О православнима на подручју Бачке из средњовековног периода остало је врло мало писаних података, премда је српског становништва у том периоду било и у Потисју. Срби се у већем броју насељавају у Бачкој тек после Мохачке битке 1526. године, када стичу врло важну улогу у политичким збивањима на овом подручју.

Из османског периода је остало мало података о српском становништву на подручју Мола, али се не може искључити да су у том периоду имали верски објекат. Сигурнији подаци о томе потичу из времена Велике сеобе Срба 1690. године.

Година оснивања молске парохије није са сигурношћу позната. Према мишљењу Јожефа Урбана основана је 1764. године. Међутим, сва је прилика да је то било и раније. Др Петер Ђетваи у свом делу *Историја насељавања Потиског крунског дистрикта* наводи податак да је у Молу 1767. године било 1.118 православних верника и да је постојала једна парохија са четворицом свештеника, који су имали двадесет и пет чланова својих породица. Поред тога, др Ђетваи наводи и постојање документа *Visitati canonica* из 1762. године, у којем је забележено да Срби у Ади и Молу имају цркве од тврдог материјала. Наводи се, такође, да је Мол село у коме углавном живе Срби и свега неколико мађарских породица, који немају своју цркву и сахрањују се на римокатоличком гробљу у Ади. Интересантно је и сведочење др Жарка С. Поповића, сина Стевана Поповића, пароха молског, који наводи да је молску парохију основао још 1745. године његов предак Јосим Векецки са својим сином Јованом Поповићем. Наиме, иако је за претпоставити да је у Молу било свештеника и пре оснивања парохије, прота Јосим Векецки, чији је отац Симеон био свештеник, као искусан администратор је обавио све формалности неопходне за оснивање парохије. Исто то је учинио и његов син Јован, уз очеву

Храм Светог Саве у Молу

помоћ, у Бачком Петровом Селу, где су га, као свештеничког сина, назвали Јован Поповић. Од тада је то презиме задржано у породици и сви каснији потомци су се презивали Поповић. Више потомака породице Поповић били су свештеници у Молу.

Подаци у летописима молске парохије помињу православног свештеника у Молу још 1745. године. Међутим, није искључено да је православно храм у Молу изграђен и раније. Неколико података о молском храму помињу записи о граничарским местима које је оставио Срета Пецињачки. О храму се 1746/1747. године знало да су га подигли становници насеља, православни Срби, и да је изграђен негде на почетку 18. века, пре оснивања парохије. Градњу су новчано помогли мештани према својим материјалним мо-

Из летописа

гућностима. Тада је у селу било два свештеника, један духовник (*clericus*) и један учитељ (вероватно брат свештеника Јосима, оснивача парохије). Ослобођени су дажбинâ, а Епархији је плаћано 10 дуката годишње и 12 старова пшенице, јечма и зоби. Тадашња црква је била од дрвета и о њој се такође зна врло мало, свега неколико основних података и место на којем се налазила. Према сачуваним писаним сведочанствима из 1762. године, помиње се да је црква била саграђена од тврдог материјала.

Положај прве православне цркве у Мољу, премда она више не постоји, може се одредити на основу премера из времена цара Јосифа II (1780 – 1790). Налазила се у данашњој улици Маршала Тита, недалеко од Тисе. На овом месту се налази и споменик локалном племићу Петру Велимировићу. Место олтара цркве било је најпре означено једним дрвеним крстом, постављеним поводом тристоте годишњице Велике сеобе Срба 1990. године. У новије време овај дрвени крст је замењен мермерним. До данас је сачуван и један антиминс из старе цркве, који је дар митрополита Павла Ненадовића, а чува се у молском храму.

Прва школа у Мољу је отворена 1703. године и налазила се у порти православног храма. Била је изграђена од набоја и прекривена трском.

Изградња данашњег молског храма почела је 1808. године, трудом протојереја Николаја Поповића. До тада је становништво села материјално ојачало, чиме су се стекли услови да се обезбеде средства за градњу новог храма. Међутим, радови су, услед материјалних потешкоћа, били прекинути, а настављени су 1812. године залагањем протопрезвитера сегединског и пароха молског Василија Ковачића. Црква је покривена 1817. године, а прва Литургија је служена у новом храму, на Малу Госпојину, 8/21. септембра 1818. године. Храм је завршен 1824. године, а осветио га је прота Василије Ковачић на дан празновања молитвеног спомена Светог Саве, првог архиепископа и просветитеља српског, коме је и посвећен. Занимљиво је да су сви храмови из тог периода посвећивани свитељима и празницима које празнују како

православни тако и римокатолици. Изузетак су молски храм и храм Светог Стефана Дечанског у Вилову, који су посвећени српским свитељима.

Црква је грађена у барокном стилу са утицајима класицизма. Основа је издужена са доминантним наосом, полукружном олтарском апсидом и плитким певницама. Западним прочељем доминира двоспратни звоник. Четири пиластра са израђеним профилисаним капителима и тимпаном изнад наглашавају главни улаз. Црква је једнобродна са полукружним сводом који се подиже на прочељу зграде. Дужина цркве је 38 метара, ширина 12,30, а висина 13,30 метара. Око ње се налази изузетно велика порта која је, насипањем земље, за један метар подигнута од тла. Порта је ограђена ниским бедемом и богатом кованом оградом, а излази на три улице.

Посебну драгоценост храма у Мољу представља иконостас, јединствен у Православној Цркви јер је изграђен у неоготском стилу. Оквири иконâ се завршавају преломљеним луковима, што је карактеристика раног периода неоготике, а тај стил је за традицију Православне Цркве потпуно стран. Нажалост, аутори ових резбарских радова су остали непознати. За осликавање иконостаса су заслужна тројица мајстора: Арсеније Теодоровић, Никола Алексић и Новак Радонић. На основу анализа, Арсенију Теодоровићу се приписује икона *Скидање са крста*, као и неке празничне иконе, међу којима је и икона Рођења Пресвете Богородице. Алексић је већину Теодоровићевих икона обновио и осликао највећи део иконостаса, што спада у ред његових најлепших остварења. Новак Радонић је 1854. године осликао царске двери и иконе на троновима, а на своду изнад солеје, на икони Свете Тројице коју је насликао Алексић, иконописао је ликове светих архангела Михаила и Гаврила.

Црква у Мољу је страдала током револуције 1848 – 1849. године. Према подацима које је пронашао мр Иван Телечки, за поправку молске православне цркве било је предвиђено 1.036 форинти. Уколико упоредимо ову своту са оним које су потрошене за поправ-

Из летописа

Иконостас Светосавског храма у Мољу

ку храмова у суседним насељима (Ада 1.899, Петрово Село 3.500 и Сента 3.890), онда се може закључити да је храм у Мољу претрпео знатно мања разарања.

Значајно је напоменути да је стогодишњица храма свечано прослављена 1924. године. Тим поводом, 24, 25. и 26. августа, у Мољу је боравао свети Иринеј, епископ бачки, исповедник вере. Према забелешкама проте Душана Јосимовића, 25. августа свети владика Иринеј је служио свету архијерејску Литургију, а саслуживали су му: Милан Ћирић, прота новосадски, Мирко Балубџић, прота и професор у Новом Саду, Лазар Шевић, парох ађански, протонамесник Василије Јојкић, парох туријски, Јован Јовановић, епархијски ревизор, Душан Јосимовић, парох молски, Милош Прекајски, парох сенћански, Милош Катић, парох шабачки, Миљивој Поповић, канцеларијски бележник, Исидор Лудајић, парох суботички, Милан Милованов, парох мартоношки, Богдан Матковић, парох сисачки, Светозар Трлајић, парох башаидски (данас свети

свештеномученик Сава Горњокарловачки), Стеван Поповић, парох молски, протопрезвитер капелан Алимпије Поповић, парох новосадски, Душан Вранић, парох госпођиначки, као и протођакон Димовски и јерођакон Роман. Сутрадан је свети владика Иринеј извршио чин освећења добровољачке заставе, а потом је служио парастос уз саслужење свих свештеника, а у присуству изасланика краљевског дома.

Храм Светог Саве у Мољу је претрпео штете током Првог светског рата, када су са њега скинута звона и бакарни кров и претопљени за прављење муниције за аустроугарску војску. Током Другог светског рата и ослобађања села у октобру 1944. године, гранатама су оштећени иконостас и други делови храма.

Године 2019. израђен је пројекат комплетне санације и рестаурације Светосавског храма у Мољу и у току су радови на рестаурацији и обнављању ове светиње и културног добра од великог значаја.

Портрети говоре

Протонамесник Даниел Кобиљски СВЕШТЕНИК МИЛОШ РАЈИЋ – ДОБРОТВОР И ЗАДУЖБИНАР (1861 – 1942)

Међу најугледнијим и најутицајнијим породицама сивачких Срба 18, 19. и 20. века налази се породица Рајић, која је служила Богу и народу своје и зато заслужује вечан спомен и захвалност. Ова породица је дала шест свештенослужитеља, црквено-народне и патријараршке секретаре, као и јавне и политичке службенике. Међу свештенослужитељима посебно место заузима протојереј Милош Рајић.

Прота Милош је син сивачког пароха Максима и Софије, рођене Ковачић, родом из Сомбора. Рођен је у Старом Сивцу 22. јула 1861. године. Основну школу је завршио у Сивцу, а гимназију је похађао у Новом Саду, Будимпешти, Сомбору и Кечкемету. Потом 1879. године уписује Богословију Светог Арсенија Сремца у Карловцима. Био је ожењен Исидором, рођеном Поповић, и имао је синове Светислава и Милорада и кћер Иванку. Епископ бачки Василије (Петровић) га је рукоположио у ђаконски чин на први дан Божића 1883. године у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду. У презвитерски чин је рукоположен сутрадан, на Сабор Пресвете Богородице, у новосадском храму Света Три Јерарха. Новорукоположени презвитер Милош Рајић је првобитно постављен за помоћног свештеника своје оцу проти Максиму у Сивцу. Као помоћни свештеник је служио све до 1888. године, када је Епархијска конзисторија бачка на својој седници, 21. јуна исте године, уважила молбу за повлачење са активне службе проте Максима Рајића и именовала презвитера Милоша Рајића за администратора парохије сивачке. На основу решења Епархијске конзисторије од 28. септембра 1903. године, протојереј Љубомир Купусаревић је на светој Литургији увео презвитера Милоша Рајића у дужност

пароха сивачког. Као парох сивачки, отац Милош је поверену му дужност обављао марљиво и ревносно.

Уважавајући његову парохијску ревност у служби, епископ бачки Митрофан (Шевић) га је одликовао, 27. априла 1905. године, правом ношења црвеног појаса. Виђен у црквеним круговима и у народу као одговоран и врло угледан свештеник, он је обављао разне поверене дужности. Од 1891. до 1898. године био је председник Црквене општине сивачке. Школски управитељ је био од 1892. до 1898. године. Био је председник Месног одбора у Сивцу од 1898. до 1907. године. Обављао је дужност члана жупанијске скупштине Жупаније бачке од 1905. године. Основао је фонд за помагање потребитих у парохији сивачкој. Био је члан Задруге у Старом Сивцу. Од 1899. године постаје члан Матице српске и члан друштва Српског народног позоришта у Новом Саду. Један је од оснивача Српске читаонице у Старом Сивцу 1892. године. Као члан Српске књижевне задруге уписивао је пренумеранте за њена издања, а иста је поклањао основној школи и Српској читаоници у Сивцу.

Свети владика Иринеј (Ћирић) је одликовао презвитера Милоша Рајића протојерејским чином, наглашавајући његову ревност у служби Богу и народу. Прота Милош је говорио и писао на немачком и мађарском језику. Пре одласка у мировину, 1938. године, поклонио је свој плац за градњу нове школе у Старом Сивцу. Његов син Светислав Рајић, бан Дунавске бановине, обезбедио је средства за њену градњу и већ 1939. године Грађанска школа је завршена и почела је са радом у новој згради.

Прота Милош се упокојио 24. јула 1942. године у Београду, где је и сахрањен на Новом гробљу.

Издавачка делатност

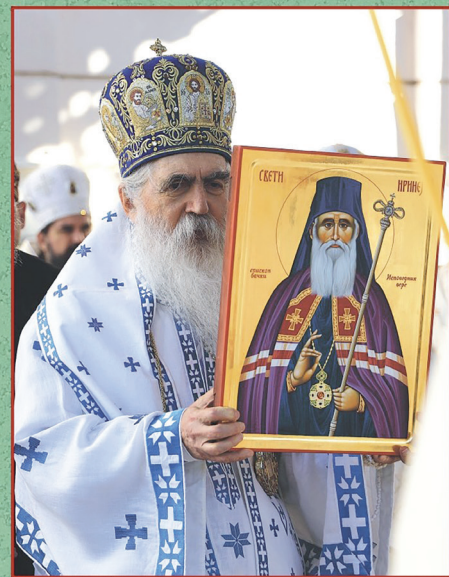
Катихета Ђорђе Гојић НОВО ИЗДАЊЕ КЊИГЕ О СВЕТОМ ИРИНЕЈУ, ЕПИСКОПУ БАЧКОМ, ИСПОВЕДНИКУ ВЕРЕ, И СВЕТИМ МУЧЕНИЦИМА БАЧКИМ

(Пренос моштију и канонизација светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких, Беседа, Нови Сад, 2023, 98 стр.)

Поводом прве прославе новоустановљеног Патрона Епархије бачке – Преноса моштију светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких – у издању *Беседе*, издавачке установе Епархије бачке, објављена је књига под насловом *Пренос моштију и канонизација светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких*. Књигу су приредили протојереј Владан Симић, презвитер Лазар Ђачић и ђакон Мирослав Николић.

У Светом Писму, богооткривеној речи Божјој, на много места се говори о онима који следе Христу и сведоче Га у овоме свету. Њихов овоземаљски пут је трновит и тежак, јер је уска стаза која води ка Царству небеском. „Ако Мене изгнаше, и вас ће изгнати; ако Моју реч одржаше, и вашу ће одржати” (Јов. 15, 20), речи су Самог Сина Божјег, Господа Исуса Христа, Који на другом месту каже: „Јер ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га, а ко изгуби живот свој Мене ради и Јеванђеља, онај ће га сачувати” (Марк. 8, 35). У сваком времену можемо пронаћи следбенике Христове над којима су се обистиниле ове речи Господње. У српском народу ће 20. век остати упамћен као нарочито тежак и страдалан, али, истовремено, и по томе што је изнедрио велики број оних који су следили и сведочили Христа – мученика и исповедника вере. Међу њима значајно место заузимају свети Иринеј, епископ бачки, исповедник вере, и свети мученици бачки, које је Српска Православна Црква недавно прибројала лику светих. Свечани чин њихове канонизације је извршен на светој архијерејској Литургији, коју је, 19. септембра / 2. октобра 2022. године,

ПРЕНОС МОШТИЈУ И КАНОНИЗАЦИЈА СВЕТОГ ИРИНЕЈА, ЕПИСКОПА БАЧКОГ, ИСПОВЕДНИКА ВЕРЕ, И СВЕТИХ МУЧЕНИКА БАЧКИХ

БЕСЕДА

у порти Саборног храма у Новом Саду, служио Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије.

Житија ових новопросијавших светиља наше свете Цркве су први пут објављена непосредно пре њихове канонизације, а у новом издању које је пред читаоцима ова житија су обједињена. Поред наведеног, садржај књиге чине званични документи у вези са канонизацијом светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких, извештај о свечаном чину канонизације поменутих светитеља, повеље о канонизацији, беседе Његове Светости Патријарха

Издавачка делатност

српског г. Порфирија и Преосвећеног Епископа бачког г. Иринеја поводом канонизације, као и део беседе протојереја Владана Симића изговорене поводом свечаног полагања моштију светог свештенмученика Светозара (Влашкалића) у храму Силаска Светог Духа на апостоле у Мошорину, 6. јануара 2023. године. На крају књиге се налази збирка одабраних фотографија преноса моштију и свете Литургије служене поводом канонизације светог Иринеја и светих мученика бачких.

Целокупан садржај ове књиге је вишеструко значајан. Књига нас својим садржајем подсећа најпре на то да је чин канонизације светих Божјих угодника уствари саборна црквена потврда оне свести и оног искуства које је већ присутно међу верним народом Божјим, а тиче се светости живота одређених историјских личности. У том смислу, Црква указује на свете и светле примере оних хришћана који су још за живота постали сасуди светости и благодати Божје, како би и други хришћани, угледајући се на такве примере, и сами ходили тим путем сведочења и исповедања вере у Господа. Управо такви светли примери јесу свети Иринеј, епископ бачки, исповедник вере, и свети мученици бачки, о чему недвосмислено сведочи садржај њихових житија. Према надахнутим речима из беседе Светејшег Патријарха српског, која је у књизи објављена, светитељи Божји су они којима је Христос на првом месту, а у томе се огледа сва величина њиховог смирења (стр. 37). Извор њихове светости је Сâм Христос Господ, Који је *Једини Свети*, али и Који све људе, створене по икони и подобију Божјем, призива на остварење тог богоустановљеног циља нашег постојања.

Светитељи су све од Бога им дароване таланте умножили и тако умножене принели Дародавцу свих добара, Који их је због тога препознао као Своје добре и верне слуге. То је пут на који нас позива и подстиче садржај ове књиге. Због тога на њу не треба гледати као на збирку у низу изнетих података који се тичу светог Иринеја и светих мученика бачких него, пре свега, као на штиво које има за циљ да у нама пробуди свест о томе да смо сви од Бога призвани на светост, али и о томе

да је светост искључиво дар љубави Божје нама људима. Поред наведеног, књига нас подстиче да у себи свагда негујемо молитвено расположење, а да се у молитвама обраћамо новојављеним светитељима и нашим заступницима пред Господом. Садржај књиге нам потврђује да су свети владика Иринеј (Ћирић) и свети мученици бачки били истински сведоци љубави Божје у овоме свету *који у злу лежи*. Сведочили су Христа превасходно својим смиреним подношењем свих страдања која су претрпели током свог овоземаљског живота, не одричући Га се ни у једном тренутку. У том смислу, њихов овоземаљски живот је био истоветан са животом ранохришћанских мученика за веру, који се Христа нису одрицали ни по цену сопственог живота. Управо таквим аутентичним црквеним етосом мучеништва за веру и исповедништва вере одише садржај читаве књиге о којој је реч.

Са друге стране, књига ће, без икакве сумње, остати трајно и значајно историјско сведочанство за потоње нараштаје о животима светог Иринеја (Ћирића) и светих мученика бачких, али, исто тако, и о самом чину њихове канонизације. Овај свештени чин је сабрао на једно место више хиљада верника из Новог Сада, али и из свих делова Епархије бачке. Молитвено учешће у овом догађају узели су, поред архијереја Српске Православне Цркве, и архијереји више сестринских помесних Цркава. Самим тим, овај саборни литургијски чин потврдио је истину да светитељи које изнедри једна помесна Православна Црква јесу увек светитељи *Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве*, односно Васељенске Цркве у целини, иако се њихово свечано богослужбено прослављање и посебно молитвено поштовање обично везује за помесну Цркву којој су и сами припадали.

Узевши у обзир све наведено, можемо са сигурношћу закључити да ова књига представља драгоцену штиво, како по духовном значају и карактеру тако и по свом садржају. На крају овог скромног приказа остаје нам да, заједно са Псалмопојцем, само радосно ускликнемо речи које потврђује управо садржај представљене књиге, а које гласе: „Диван је Бог у светима Својима” (Пс. 67, 36).

Из школске клупе

Са часа веронауке О ВАСКРСУ

Вероучитељ: Драга децо, Христос васкрсе!

Ученици: Ваистину васкрсе!

Вероучитељ: Драга децо, с обзиром на то да се налазимо у радосном васкршњем периоду, лепа је прилика да се присетимо Христовог Васкрсења, али и да размислимо због чега нам је оно значајно и шта оно значи свима нама. Марко, можеш ли нам рећи нешто о празнику Васкрсења Христовог?

Марко: Празник Васкрсења Христовог је највећи хришћански празник. У њему прослављамо Христа Који је Својим Васкрсењем из мртвих победио смрт. Христово Васкрсење је славна и предивна победа. Ова победа није била победа над човеком, војскама и народима, већ победа над смрћу, победа над највећим човековим непријатељем. Све у животу се могло превазићи, сваки проблем пребродити, али не и смрт. Управо је Христово Васкрсење донело људима ову победу над смрћу. Због тога је прослава Васкрсења у исто време и прослава живота, а Дародавац тог новог, вечног живота није нико други до Сам Христос.

Вероучитељ: Тако је, Марко! Лепо си одговорио. Дакле, Христос је победио смрт и избавио човечанство од смрти. То је учинио Својим славним Васкрсењем из мртвих. То је и главна порука васкршњег тропара, који појемо у цркви у овом радосном васкршњем периоду. Да ли се сећате овог тропара?

Уна: Сећамо се, вероучитељу! Научили смо га на часовима веронауке још у нижим разредима и он гласи овако: „Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима у гробовима живот дарова!”

Вероучитељ: Хвала ти, Уна, што си нас све подсетила на речи овог дивног тропара! Стефане, да ли можеш да нам кажеш нешто о догађајима који су претходили Христовом Васкрсењу?

Стефан: Христос је последње дане Свог овоземаљског живота провео у Јерусалиму са Својим апостолима. Он је на Велики чет-

вртак сабрао Своје апостоле у једну собу у Јерусалиму и ту обавио Тајну вечеру. На њој је Господ учинио највеће чудо: претворио је хлеб у Своје Тело, а вино у Своју Крв. Онда је Он причестио све Своје апостоле. Приликом Тајне вечере Христос је упозорио ученике да ће Га један од њих издати. Тај издајник је био Јуда, који је издао Свог Учитеља за цену од тридесет сребреника. Већ те вечери, после молитве у Гетсиманском врту, Христос је био ухапшен и одведен на суд. На Велики петак, љубоморне и заједљиве јеврејске старешине и Понтије Пилат, представник римске власти у Јерусалиму, осудили су Га смртном пресудом – распећем на крсту. Спровођење смртне пресуде се догодило на брду Голгота изван градских зидина града Јерусалима.

Вероучитељ: Хвала ти, Стефане! Ивана, због чега се говори о тузи Великог петка и радости Христовог Васкрсења?

Ивана: Господ Исус Христос је из љубави према људскоме роду добровољно поднео крсну жртву ради спасења свакога човека. Христово страдање се догодило на Велики петак, који је баш због тога најтужнији дан у читавој историји. Тога дана је људски род пресудио Богу и убио Га без трунке покајања. Међутим, да није било Христове смрти, не би било ни Његовог Васкрсења ни Његове славне победе над смрћу. Да није било жалости на Велики петак, не би било ни радости на дан Васкрсења. За разлику од Страсне недеље, у којој се сећамо како је Христос свирепо осуђен, мучен, распет и усмрћен, недеља по Христовом Васкрсењу је срећна и радосна и назива се Светла недеља. Најтужнији дан Страсне седмице је Велики петак и тога дана света богослужења одишу тугом и жалошћу због трагедије која се догодила над недужним Христом. Међутим, после туге Великог петка долази радост Васкрса, о којој посебно сведоче радосне васкршње песме.

Вероучитељ: Славице, да ли можеш да нам кажеш како се у твојој породици прослављају ови празници?

Из школске клупе

Славица: На Велики петак моја породица држи строги пост. Тога дана не слушамо музику из поштовања према Христовим страдањима, не правимо никаква славља или весеља, трудимо се да време проведемо у миру и тишини и у молитвеној атмосфери. Међутим, када дође Васкрс, пост замењује свечана празнична трпеза са васкршњим јајима. Тишину замењује песма, а тугу замењује радост. На Васкрс сви у мојој породици осећају велику радост због празника.

Вероучитељ: Хвала ти, Славице! Васкрс је заиста велики дан за читав хришћански свет. Ненаде, Славица је поменула васкршња јаја. Шта знаш о обичају фарбања јаја за Васкрс?

Ненад: Хришћански обичај је да се за Васкрс спремају фарбана јаја, на којима се цртају хришћанска обележја и исписује васкршњи поздрав „Христос васкрсе“. Прво јаје, према обичају, фарба се у црвену боју и оставља се на посебно место, како би ту стајало преко читаве године, до наредног Васкрса, и како би подсећало укућане на Христово Васкрсење. Остала јаја хришћани постављају на празничну васкршњу трпезу или поклањају једни другима у знак празничне љубави.

Вероучитељ: Због чега фарбамо јаја и шта она симболизују?

Десанка: Васкршња јаја најчешће фарбамо у црвену боју и она симболизују победу живота над смрћу која је донета Христовим Васкрсењем. Као што се из јајета рађа нови живот, тако је, по Васкрсењу Христовом, из Христовог гроба засјао живот свим људима. Због тога јаје симболизује и Христов гроб, а разбијање јајета Христово Васкрсење. Фарбање васкршњих јаја је један од најстаријих хришћанских обичаја. Када је света Марија Магдалина била у Риму ради проповедања Јеванђеља, изишла је пред римског цара Тиберија и поклонила му црвено јаје, уз радосни поздрав: „Христос васкрсе!“ Црвена боја је боја радости, Васкрсења и божанске љубави. Она симболизује Христову божанску природу, али и невино проливену Христову Крв на Голготи.

Вероучитељ: Хвала ти, Десанка! Драга децо, дошли смо до краја још једног нашег часа. Данас смо се сви заједно лепо подсетили због чега је Васкрс највећи и најрадоснији хришћански празник, али и који обичаји га прате. Немојте никада заборавити васкршњу радост о којој сте данас тако лепо говорили и трудите се да, чак и када одрастете, ту радост увек носите у својим срцима. Хвала вам на овако лепим одговорима и радујем се нашем следећем сусрету! Збогом, децо!

Ученици: Збогом, вероучитељу!

Приредио катихета Ђорђе Гојић

Из школске клупе

СВЕТИ САВА

Путник ван
времена
хода стазом
Вечности.

Ум ван времена
блеском светлости
пресеца мрак
Житијем.

Стазе векова
укрштене
воде једној
Хиландарској.

Погледом скида завесе са звезда
Будућности наше
делећи љубав:
Књигом

Законом
Словом Господњим.

Огњиште братско
распаљује
жаром срца
Очевим моштима.
Себру и отроку
ужиже
кандило разума
и љубави ближње
и светлост књиге
Аз... Буки... Вједи
до данас.

Милешевски прах земни
испод загрљаја
Белог анђела
врачарска ломача васкрсава
у бесмртност.

Наталија Ћатовић*

ПОРУЧУЈЕ НАМ СВЕТИ САВА

Поручује нам Свети Сава
Са Хиландара славног
Речи правде, истине
Из времена давног.

Те његове речи
Нису обична ствар
Њих не може рећи
Ни сами цар.

Поуку за нас
Оне ће нам рећи
Што ће из ових слова
Сада потећи.

Дели са другима
Шкртица немој бити
Немој се тући
Већ немоћне штити.

Имај вере
Не губи наду
Буди вредан
Не оклевај раду.

Поштуј друге људе
Као мајку и оца
Немој све дати
Само због новца.

Пази на речник
Немој псовати
Старијим особама
Лепо се обрати.

Кад треба опрости
Кад треба љубав дај
Осмех шири, радост дели
И још увек није крај...

Атанасије Бикар, ученик осмог разреда
Основне школе „15. октобар” у Пивницама.

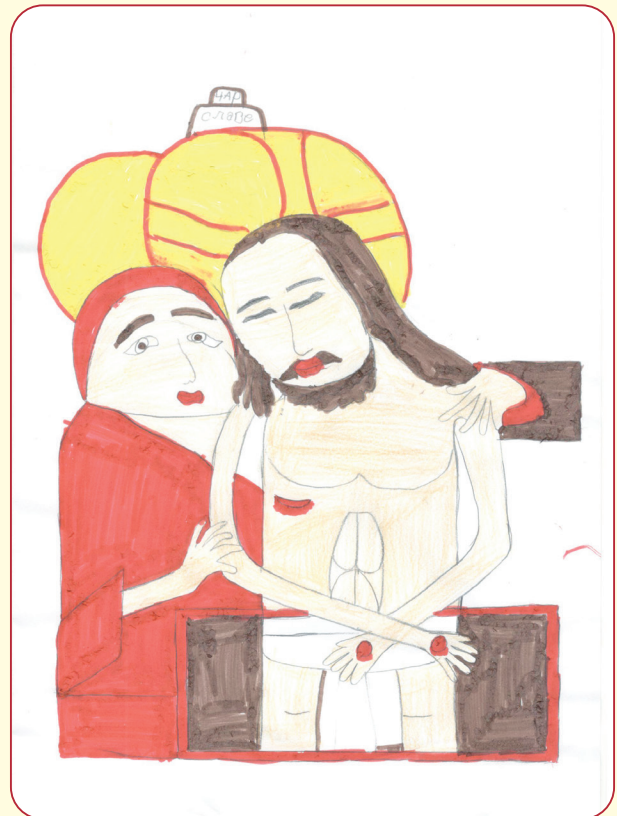
* Почивша Наталија Ћатовић, некадашња ученица сомборске Гимназије „Вељко Петровић”, са песмом „Свети Сава” је освојила прво место на литерарном конкурс у Епархије бачке поводом прославе празника Светог Саве 1998. године.

Из школске клупе

Милица Брчин, II-1,
Основна школа „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

Стефан Винковић, III-1,
Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Лена Милошев II-4,
Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Срна Прица, III-3,
Основна школа „Ђура Даничић”, Нови Сад

Из школске клупе

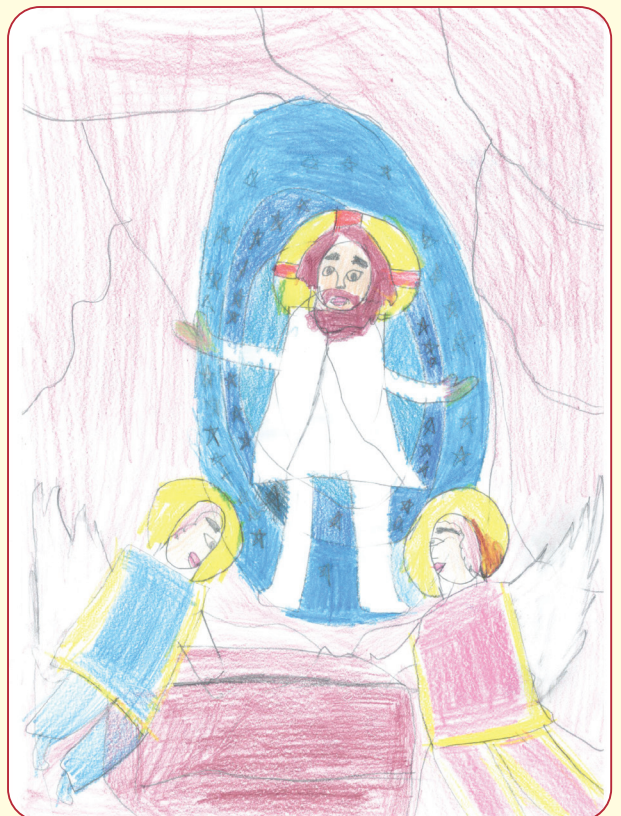
Мина Тепић, 3. разред,
Основна школа „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

Анђела Николић, III-1,
Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Невена Пешић, 3. разред,
Основна школа „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

Василије Бранков, 3. разред,
Основна школа "Жарко Зрењанин Уча", Надаљ

Актуелности

Празник Сретења Господњег у Саборном храму у Новом Саду

На празник Сретења Господњег, у четвртак, 2/15. фебруара 2024. године, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј је началствовао на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Саборног храма и новосадских ђакона.

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени владика Иринеј је, између осталог, рекао: „У речи *сретење* наглашено је излажење у сусрет Господу Који долази, Који је дошао и Који ће поново доћи ради нас и ради нашега спасења. Наглашава се не само то што је Господ учинио за спасење света свим Својим богочовечанским подвизима у Домостроју спасења него се наглашава и узвратна благодарна реакција људи, нарочито оних светих људи који су долазили у непосредни додир са Господом Христом. Тако, дакле, у лицу праведнога старца Симеона Богопримца, род људски излази у сусрет Господу Који је дошао у наш свет, *узевши на Себе обличје слуге*, према речима апостола Павла, *поставши једнак телу нашега смирења, јер је*

нас учинио једнакима лику славе Његове, како се говори у Литургији Василија Великога. Тиме је не само описан историјски садржај данашњег празника него нам је откривена и порука празника. За нас празници нису теорије него су увек зов Божји нама да идемо путем спасења, али су увек и Његов долазак к нама пре нашег обраћања Њему, јер Господ, како каже реч Божја, стоји на вратима нашег срца и куца, а на нама је да отворимо. А ако не отворимо наша срца, Он неће насилно проваљивати у нас него ће нас и даље позивати са свом бескрајном љубављу према свакој људској души, према свему људском роду и према свему што је створио.”

Епископ мохачки Дамаскин осветио крст за храм у Локу

У недељу, 26. фебруара / 10. марта 2024. године, у храму Светог пророка Илије у Локу је извршен чин освећења обновљеног крста. Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, чин освећења крста је извршио Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, викар Епископа бачког, уз саслужење свештенства Епархије бачке.

Са свете Литургије на празник Сретења Господњег

Актуелности

У беседи после извршеног чина освећења крста, Епископ мохачки Дамаскин је нагласио: „Крст који данас освећујемо нас подсећа на неизмерну љубав Бога Који није зажалио ни Сина Свога Јединороднога за живот света. Ту љубав Божју и ми осећамо кроз присуство Божје у свом животу. Наравно, у нашем животу има много искушења, невоља и недаћа и сва та искушења нас саображавају Крсту Христовом. Ми хришћани увек носимо ту крсноваскрсну радост у нашем животу,

Епископ мохачки Дамаскин освећује крст храма у Локу

знајући да ћемо кроз сва та искушења васкрснути као нови људи у Христу, покајани и обновљени. Нека би Господ дао да и ово наше данашње сабрање буде у славу Божју, молитве светог пророка Илије да нас прате, а да нас сила Часнога и Животворнога Крста чува у нашем животу.”

После чина освећења крста, господину Драгану Божићу, председнику Општине Тител, уручена је архијерејска грамата признања за заслуге у обнови храма Светог пророка Илије у Локу. Протонамесник Стојан Марић, надлежни парох, заблагодарио је Преосвећеном Епископу бачком Иринеју на благослову, Преосвећеном владици Дамаскину на речима поуке, а верном народу на молитвеном учешћу у овом значајном догађају и сабрању.

Ученици Богословије Светог Саве у Београду присуствовали Литургији у Саборном храму

У Недељу месопусну, 26. фебруара/10. марта 2024. године, свету Литургију у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду је служио протојереј Велимир Врућинић, уз саслужење свештеног братства Саборног храма. Светој Литургији је молитвено присуствовао Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј. Благољепију богослужења је допринело појање ученика Богословије Светог Саве из Београда, које су предводили професори г. Јован Ракочевић и г. Ненад Стојановић.

После отпуста свете Литургије Преосвећени Епископ бачки др Иринеј је пожелео присутном верном народу благословене дане Великог поста, изразивши и срдачну добродошлицу ученицима Богословије Светог Саве. „Свима нека Бог да снаге и љубави за предстојећи Велики и Часни пост и да дочекамо Васкрсење Христово. Света Црква нас већ недељама припрема за подвиг поста, учећи нас шта је његов смисао и садржај кроз одломке из Светога

Велики и Часни пост и да дочекамо Васкрсење Христово. Света Црква нас већ недељама припрема за подвиг поста, учећи нас шта је његов смисао и садржај кроз одломке из Светога

Ученици Богословије Светог Саве из Београда у Саборном храму

Епископ мохачки Дамаскин са члановима црквено-административних тела Епархије бачке

Писма које читамо и слушамо на богослужењу. А данас, говорећи нам о Суду Божјем на крају историје, говори нам шта је циљ поста – да на том Суду будемо чисти и непорочни, да Господ препозна и у нама веру и љубав, а не себичност, самољубље и идолопоклонство у било ком облику. Посебна нам је радост што је данас овде са нама група ученика Богословије Светог Саве у Београду са својим професорима и ја желим и њих да поздравим са љубављу, желећи им не само да успешно заврше Богословију него да својим главним уџбеником и путовођом схвате управо свету Литургију и укупан богослужбени живот Цркве. Све књиге, сви испити и сва знања су нам узалудни ако не живимо Христом и за Христа. Апостол Павле у Првој посланици Коринћанима каже: *Ако имам и сва знања, чак и веру да и горе премештам, а љубави немам, ништа сам.* Тако смо и ми, као што смо данас чули, на испиту љубави кроз живот да бисмо на испиту правде и свесавршене и свеобухватне љубави Божје положили и свој животни испит”, рекао је Епископ бачки др Иринеј.

После свете Литургије, у свечаној дворани Црквене општине новосадске, Епископ мохачки г. Дамаскин је примио ученике Богословије Светог Саве са њиховим професорима и поучио их о значају школовања у Богословији, као и о смислу свештеничке службе.

Одржана седница Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије бачке

У суботу, 16. марта 2024. године, одржана је редовна годишња седница Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије бачке. После јутарњег богослужења и свете Литургије у Саборном храму у Новом Саду, поводом одржавања заједничке седнице Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије бачке, Епископ мохачки г. Дамаскин је служио чин призива Светога Духа, уз саслужење архијерејских намесника Епархије бачке, у присуству осталих чланова наведених епархијских тела.

После одслуженог чина призива Светога Духа, присутнима у Саборном храму се обратио Преосвећени владика Дамаскин, који је рекао: „Часно свештенство, уважени часници црквено-административних тела Епархије бачке, драга браћо и сестре! Сабрали смо се данас под сводовима овога светога храма по благослову Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина Иринеја, нашег архипастира и духовнога оца, на редовно заседање Епархијског савета и Епархијског управног одбора, црквено-административних тела Епархије бачке. Као што сте чули у данашњем молитвеном чину, помолили смо

Актуелности

се Богу да нам пошаље Духа мудрости и разума, Духа побожности и страха Божјега, Духа милосрђа и љубави, наравно, да нам да снаге да наш рад који данас треба да учинимо буде на славу Божју, а на корист Епархије бачке, наше свете Цркве, нашег богољубивог верног народа и наше отаџбине. На многаја и благаја лета!"

Радни део седнице Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије бачке одржан је у свечаној дворани Црквене општине новосадске. На седници су размотрени сви аспекти духовног и материјалног деловања у Епархији бачкој. Анализирани су извештаји о делатностима свих епархијских установа Епархије бачке.

На крају заседања, Епископ мохачки г. Дамаскин је, у име Преосвећеног Епископа бачког г. Иринеја и у своје име, заблагодарио присутним члановима Епархијског савета и Епархијског управног одбора на љубави и уложеном труду у вршењу одговорне службе.

Недеља Православља у Саборном храму у Новом Саду

У Недељу Православља, 11/24. марта 2024. године, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј је начелствовао на светој архијерејској Литургији у

Саборном храму у Новом Саду, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештеног братства Саборног храма и новосадских ђакона.

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени владика Иринеј је поучио сабрани верни народ о настанку празника Недеље Православља и о смислу иконопоштовања: „Живописање иконâ је, са једне стране, исповедање вере у Христово Оваплоћење, а са друге стране, то је и поука о суштини наше хришћанске вере. То Црква изражава и данас у целом свом данашњем богослужењу, почевши од главних литургијских песама данашњега празника, тропара и кондака, где се почиње речима: *Пречистоме лику Твоме клањамо се...* Даље се у кондаку каже да Реч Божја, по Себи неописива, постаје описива, тојест видљива и опипљива, Христовим Оваплоћењем, Христовим примањем људске природе. Тако да поштовање икона није ништа друго до очигледна настава суштине наше вере, колико ми то људи можемо да прихватимо и схватимо својим ограниченим способностима."

После заамвоне молитве служен је чин литије са светим иконама у Недељу Православља, а потом је служен помен жртвама НАТО-агресије, као и помен невино пострадалима у терористичком нападу који се догодио у Москви.

Чин литије са иконама у Саборном храму

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

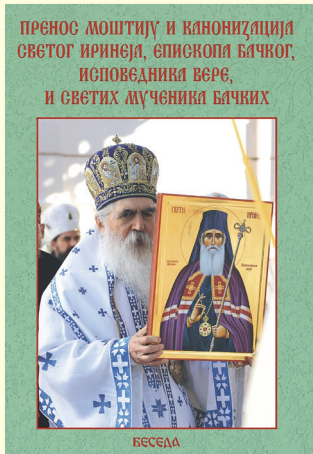
Путујте са благословом Цркве!

**Информације можете добити путем бројева телефона:
064/12-93-616 и 021/526-068**

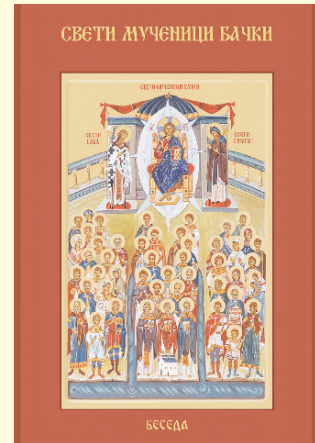
Нова издања

**ПРЕНОС МОШТИЈУ
И КАНОНИЗАЦИЈА
СВЕТОГ ИРИНЕЈА,
ЕПИСКОПА БАЧКОГ,
ИСПОВЕДНИКА ВЕРЕ,
И СВЕТИХ МУЧЕНИКА
БАЧКИХ**

**СВЕТИ ИРИНЕЈ ЋИРИЋ
ЕПИСКОП БАЧКИ
ИСПОВЕДНИК ВЕРЕ**

**СВЕТИ
МУЧЕНИЦИ
БАЧКИ**

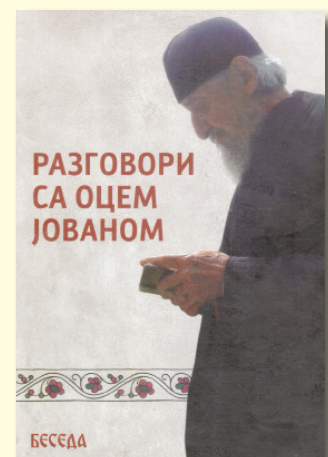
ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

ИЗ СМРТИ У БЕСМРТНОСТ
Погром у Бачкој
1941-1944. године

**Терапијска заједница
ЗЕМЉА ЖИВИХ**
Презвитер Блажо Р. Божовић

**РАЗГОВОРИ
СА ОЦЕМ ЈОВАНОМ**

На таласу Православља

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ЕПАРХИЈА БАЧКА
ИНФОРМАТИВНА СЛУЖБА

www.eparhijabacka.info; e-mail: epbackainfo@gmail.com

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби
сведочења и ширења православне вере.“

Епископ бачки г. Иринеј

 БЕСЕДА

РАДИО ТАВОР
95.1 MHz

90,7 MHz РАДИО
СЛАВОСЛОВЈЕ

 РАДИО „БЛАГОВЕСНИК“
95,7 Mhz

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МОНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЂУ

Жиро-рачун 150-000002502480343 (Еуробанк Директна, Нови Сад)